

فصل اول

محله‌ی ما

آیا می‌دانید که: هر شهر یا روستا به محله‌های گوناگون تقسیم می‌شود و هر کدام از محله‌ها ویژگی‌های خاص خود

را دارا می‌باشد؟

اندکی تأمل: آیا تا به حال به محل زندگی و انسان‌های اطرافتان دقت کرده‌اید؟

هدف: ما با محله‌ای که در آن زندگی می‌کنیم شروع می‌کنیم تا بتوانیم آگاهی خود را در مورد جایی که در آن هستیم، بالاتر ببریم.

درس

1

همسایه‌ی ما

اهداف درس اول:

در این درس تلاش می‌کنیم بفهمیم همسایگان ما چه کسانی هستند و باید چگونه با آن‌ها رفتار کنیم.

درس نامه

هر کدام از ما در یک محله ساکن هستیم. محله قسمتی از یک شهر یا روستا است که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند. ممکن است شما در یک خانه‌ی حیاطدار یا در یک آپارتمان زندگی کنید؛ به هر حال تمام افرادی که کنار شما در محله زندگی می‌کنند، همسایه‌ی شما به حساب می‌آیند و بهتر است شما از حال آن‌ها آگاه باشید، به آن‌ها کمک کنید و با ایشان مهربان باشید.

حضرت محمد (ص) می‌فرمایند: «اگر می‌خواهید خدا و پیامبر شما را دوست داشته باشند، امانت‌دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید.»

رفت و آمد در کوچه و خیابان، خانه و مدرسه و زندگی در یک محله مقرراتی دارد.

چند مورد از مقررات زندگی در محله:

- در زمان استراحت همسایگان، سر و صدا نکنیم.
- صدای رادیو و تلویزیون را بلند نکنیم.
- ترقه‌بازی نکنیم، زیرا علاوه‌بر آزار همسایگان ممکن است، به خودمان و دیگران آسیب برسانیم.
- موقع خداحافظی با میهمان‌ها بلند صحبت نکنیم.
- برای جلوگیری از آلوده شدن محل زندگی، زباله‌ها را در جای مخصوص بگذاریم.

پرسش‌ها

جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

- ۱- تمام افرادی که در محله، کنار ما زندگی می‌کنند، ..... ما هستند.
- ۲- در زمان استراحت همسایگان، نباید ..... کنیم.
- ۳- هر کدام از ما در یک ..... ساکن هستیم.
- ۴- بهتر است از ..... همسایگان آگاه باشیم و به آن‌ها ..... کنیم.
- ۵- زندگی در محله، قوانین و ..... دارد.

ملوی عبارات صمیم (ص) و ملوی عبارت غلط (غ) بگذارید.

- ۱- محله فقط در روستاها وجود دارد.
- ۲- ما هر طوری که دلمان خواست می‌توانیم در محله رفتار کنیم.
- ۳- زباله‌ها در محله باید در جاهای مخصوصی نگاه‌داری شوند.
- ۴- ما باید رعایت حال همسایگان را بکنیم.
- ۵- هر شهری به محله‌های گوناگون تقسیم می‌شود.

عبارت‌های داده شده را در جای مناسب بگذارید و جدول زیر را کامل کنید.

رفتارهای غلط در محله	رفتارهای درست در محله

- ۱- توپ بازی کردن در ساعت استراحت اهالی محل.
- ۲- گفتگو با همسایگان بر سر حل مشکلات محل.
- ۳- همکاری اهالی برای تزئین محله در اعیاد.
- ۴- به عیادت بیماران رفتن.

به پرسش‌های زیر، پاسخ کوتاه دهید.

- ۱- اگر یکی از همسایگان زیاد از حد سر و صدا کرد، باید چه کنیم؟
- ۲- محله جزیبی از چیست؟
- ۳- خانه‌ی ما در کجا قرار دارد؟
- ۴- روستا بزرگ‌تر است یا شهر؟
- ۵- پیامبر (ص) می‌فرماید با همسایگان چگونه باشیم؟

گزینه‌ی صحیح را با علامت (✓) مشخص کنید.

۱- طبق فرمایش پیامبر (ص) ما باید کدام ویژگی را نداشته باشیم تا خدا و پیامبر (ص) ما را دوست داشته باشند؟

- ۱) امانت‌داری
- ۲) راستگویی
- ۳) حرص
- ۴) نیکوکاری

۲- در کدام گزینه واژه‌ها به ترتیب بزرگ به کوچک درست آمده‌اند؟

- ۱) کشور - شهر - محله - روستا
- ۲) کشور - روستا - محله - شهر
- ۳) کشور - شهر - روستا - محله
- ۴) کشور - شهر - محله - خانه

۳- در کدام گزینه اهالی محله نمی‌توانند به صورت گروهی مشارکت کنند؟

- ۱) استقبال از زائران خانه‌ی خدا
- ۲) برگزاری جشن‌های مذهبی
- ۳) تمیز کردن خانه
- ۴) تمیز نگاه داشتن محله

۴- کدام عمل در محله درست نیست؟

- ۱) شستن فرش در کوچه
- ۲) خبر گرفتن از حال همسایگان
- ۳) دست‌یابی از همسایگان
- ۴) مواظبت کردن از خانه‌ها وقتی اهالی آن حضور ندارند.

۵- کدام مورد رضایت خدا و پیامبر (ص) را در پی دارد؟

- ۱) نیکی به همسایگان
- ۲) صداقت
- ۳) نماز خواندن
- ۴) مورد الف و ب

۶- کدام مورد نادرست است؟

- ۱) تغییر محل زندگی، مرا عوض می‌کند.
- ۲) تغییر محله موجب می‌شود با آدم‌های جدید آشنا شویم.
- ۳) تغییر محله بر زندگی ما تأثیر می‌گذارد.
- ۴) تغییر محله، نشانی ما را عوض می‌کند.

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- محله چیست؟

.....

۲- چه افرادی همسایه به حساب می‌آیند؟

.....

۳- شهر و محله را با هم مقایسه کنید.

.....

۴- بهتر است با همسایگان چه رفتاری داشته باشیم؟

.....

۵- سخن پیامبر (ص) در مورد رفتار با همسایگان را بیان کنید.

۶- ۵ مورد از مکان‌هایی که باید در آن‌ها مقررات خاصی را رعایت کنیم نام ببرید.

۷- ۴ مورد از مقررات زندگی در محله را بنویسید.

چند مورد از کارهایی که با اهالی محله همکاری کرده‌اید را شرح دهید.

فکر کنید و بگویید تغییر محله چه تغییری در شما و زندگی شما ایجاد می‌کند؟

درس

۲

این‌جا محله‌ی ماست

در هر محله چیزهای مختلفی به چشم می‌خورد. مانند: خانه‌ها، مغازه‌ها، دکه‌ی روزنامه‌فروشی، فضای سبز و بوستان، مدرسه، ادارات، بانک‌ها، مساجد و .....

مسجد محله:

مسجد یکی از جاهایی است که افراد محله می‌توانند در آن‌جا اجتماع کنند.

در مسجد کارهای زیادی انجام می گیرد:

۱- عبادت کردن

۲- خیر گرفتن از حال هم دیگر

۳- مشورت در مورد حل مشکلات

۴- محل برگزاری انواع مراسم دعا، عزاداری، جشن و...

نکته: موقع نماز جماعت، امام جماعت جلوتر از همه در محراب قرار می گیرد و بقیه‌ی نمازگزاران در صف‌های منظم پشت سر او می ایستند.

بوستان محلّه:

فضای سبز یا بوستان در هر محلی برای استراحت و ورزش اهالی محل به وجود آمده است. همه‌ی اهالی وظیفه دارند بوستان‌ها را تمیز و مرتب نگاه دارند.

برای استفاده از بوستان‌ها باید چه کرد؟

۱- بر روی چمن‌ها راه نرویم.

۲- گل‌ها را نچینیم.

۳- به وسایل عمومی (مثل وسایل بازی) آسیب نرسانیم.

۴- زباله‌ها را در سطل مخصوصی بریزیم و...

محلّه‌ها در طول زمان تغییراتی می‌کنند. این تغییرات عبارت‌اند از:

۱- تغییر مردم محلّه (رفتن یک عده از محلّه و اضافه شدن عده‌ای دیگر)

۲- شکل ساختمان‌ها

۳- نوع ساختمان‌ها (اداری، تجاری و...)

۴- ایجاد امکانات عمومی (مثل ایستگاه اتوبوس، کتاب‌خانه و...)

۵- تغییر در نوع فعالیت مردم محلّه

(ساکنان یک محله دوست دارند محلّ زندگی آن‌ها روزبه‌روز بهتر شود).
محله، خیابان‌ها و کوچه‌ها همگی نام دارند.

در محله

می‌توان پدیده‌های طبیعی مثل درخت، جوی آب، رودخانه، جانوران و... را مشاهده کرد و پدیده‌های غیرطبیعی نیز در محله به چشم می‌خورند مثل ساختمان‌ها، مغازه‌ها، تیرهای چراغ برق و ساختمان‌ها انواعی دارند، مثل:

۱- اداری (مرکز پست، ادارات دولتی و ...)

۲- مسکونی

۳- تجاری (مراکز خرید، ساختمان پزشکان و ...)

برخی از ساختمان‌ها از برخی دیگر مهم‌تر هستند. مثلاً درمانگاه از جمله ساختمان‌های مهمی هستند که باید در محله ساخته شوند.
در محله شغل‌های متفاوتی وجود دارد.

پرسش‌ها

- ۱- ..... یکی از محل‌هایی است که مردم در آن‌جا اجتماع می‌کنند.
- ۲- محله‌ها در طول زمان ..... می‌کنند.
- ۳- محله، ..... و ..... همگی نام دارند.
- ۴- جانوران جزء ..... محله هستند.
- ۵- بوستان‌ها جایی برای ..... و ..... مردم هستند.

جملوی عبارات صمیمی (ص) و جملوی عبارات غلط (غ) بگذارید.

- ۱- مسجد محلی برای مشورت افراد است.
- ۲- اموال عمومی‌ای وجود دارد که ما نباید به آن‌ها آسیب بزنیم.
- ۳- نگهداری از بوستان‌ها وظیفه‌ی همه‌ی اهالی محله است.
- ۴- محله‌ها نام به‌خصوصی ندارند.
- ۵- هیچ محله‌ای قدیمی نیست.

جدول را کامل کنید.

مکان‌های ضروری در محله	مکان‌های غیرضروری در محله

درمانگاه - مرکز خرید - نانوائی - سینما - مسجد - قالیشویی

دور واژه‌ی مناسب خط بکشید.

- ۱- وسایل ورزش بوستان‌ها از اموال (عمومی / خصوصی) محله هستند.
- ۲- پشت‌بام ساختمان‌ها از اماکن (عمومی / خصوصی) محله هستند.
- ۳- تلفن‌هایی که در خیابان نصب شده از اموال (عمومی / خصوصی) محله هستند.
- ۴- کوچه‌ها از اماکن (عمومی / خصوصی) محله هستند.
- ۵- عابر بانک‌ها از اموال (عمومی / خصوصی) محله هستند.

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱- یکی از مکان‌هایی که اهالی محل در آنجا مشکلات را حل می‌کنند، کجاست؟
- ۲- کوه‌ها از کدام نوع پدیده‌ها هستند؟
- ۳- ساختمان‌های مخابرات چه نوع ساختمانی است؟
- ۴- در محله شغل‌ها چگونه هستند؟

گزینه‌ی صحیح را با علامت (✓) مشخص کنید.

۱- کدام مورد ممکن است در هر محله‌ای به چشم بخورد؟

- (۱) درمانگاه (۲) مغازه
- (۳) سینما (۴) پدیده‌های طبیعی

۲- کدام مورد جزء کارکردهای مسجد نیست؟

- (۱) محلّ مشورت (۲) محلّ فروش
- (۳) محلّ اجتماع (۴) محلّ حل مشکلات

۳- کدام مورد جزء قوانین بوستان‌ها به‌شمار می‌رود؟

- (۱) رعایت نوبت در صف (۲) سر و صدا نکردن
- (۳) سیگار کشیدن (۴) نگهداری از وسایل بازی

۴- کدام مورد جزء پدیده‌های طبیعی محله است؟

- (۱) پرندگان
(۲) فاضلاب
(۳) ساختمان‌ها
(۴) تلفن‌های عمومی

۵- کدام مورد جزء تغییرات یک محله نمی‌تواند باشد؟

- (۱) ایجاد فضای سبز
(۲) خراب کردن ساختمان‌های قدیمی
(۳) تغییر شغل اهالی محل
(۴) ترمیم یک ساختمان تاریخی

۶- برخی از ساختمان‌ها ..... هستند مثل .....

- (۱) مهم - درمانگاه
(۲) بی‌اهمیت - درمانگاه
(۳) مهم - مرکز خرید
(۴) بی‌اهمیت - مسجد

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- مسجد کجاست؟ و کارکردهای آن را نام ببرید.

.....

۲- بوستان در هر محله برای چه کارهایی احداث می‌شود؟

.....

۳- ۴ مورد از قوانین بوستان‌ها را بنویسید.

.....

۴- محله‌ها در طول زمان چه تغییراتی می‌کنند؟

.....

۵- پدیده‌های طبیعی محله کدام‌اند؟

.....

۶- دلیل اهمیت بعضی ساختمان‌ها در محله چیست؟

.....

۷- انواع ساختمان را نام ببرید و برای هر کدام مثالی بیاورید.

.....

چند نمونه از محله‌های قدیمی شهر خود را نام ببرید.
به نظر شما چه نوع تغییراتی در محله نامطلوب است؟

درس

۳

خرید و فروش در محله

اهداف درس سوم:

آشنایی با فعالیت‌های اقتصادی و تعریف بعضی از اصطلاحات اقتصادی، مثل درآمد، هزینه و ...

انواع شغل‌ها در محله:

۱- تولید کالا؛ مثل نانوايي، خیاطی و ...

۲- دادن خدمات؛ مثل بانک، خشکشویی و ...

هدف این شغل‌ها رفع نیاز ساکنان محله است.

در هر محله ای امکاناتی وجود دارد که همه‌ی مردم حق دارند از آن‌ها استفاده کنند و این امکانات به همه‌ی مردم تعلق دارد؛ مثل باجه‌های تلفن عمومی، ایستگاه اتوبوس، عابر بانک‌ها و ...

خرید عاقلانه:

گاهی کالای مورد نیاز ما در محله‌ی خودمان یافت نمی‌شود و لازم است برای خرید به جاهای دیگر شهر برویم. ما برای خرید هر چیزی لازم است برنامه‌ریزی داشته باشیم. گام اول در برنامه‌ریزی خرید، تهیه‌ی جدول بودجه است. برای تهیه‌ی جدول بودجه باید با چند اصطلاح آشنا شویم:

۱- درآمد یا پول توجیبی: درآمد یعنی پولی که از راه کار کردن به دست می‌آید.

۲- هزینه: پولی که برای خرید کالاهای مورد نیاز خرج می‌کنیم.

۳- پس انداز: مقداری از پول که برای زمان‌های مورد نیاز کنار می‌گذاریم؛ یعنی نباید همه‌ی پول‌ها را خرج کنیم.

بدین ترتیب، جدولی که در آن درآمد، هزینه و پس انداز نشان داده شده است، جدول بودجه می‌نامند. مثال: